

Vlaams
Parlement

vergadering **C175 – LEE25**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Onroerend Erfgoed

van 16 april 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Jurgen Vanlerberghe tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over putwateronderzoeken bij zuivere eigenwaterwinners - 1358 (2012-2013)	3
Vraag om uitleg van mevrouw Tinne Rombouts tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de bestrijding van jakobskruiskruid - 1398 (2012-2013)	6
■	

Voorzitter: de heer Bart Martens

Vraag om uitleg van de heer Jurgen Vanlerberghe tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over putwateronderzoeken bij zuivere eigenwaterwinners - 1358 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Vanlerberghe heeft het woord.

De heer Jurgen Vanlerberghe: Minister, in West-Vlaanderen zijn er welgeteld 11.600 eigenwaterwinners. Dat zijn mensen die niet zijn aangesloten op het drinkwaternet. Zij hebben het recht om elk jaar de kwaliteit van hun putwater gratis te laten controleren door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), die daarvoor samenwerkt met het Vlaams agentschap Zorg en Gezondheid.

Deze dienstverlening is op haar plaats, gezien de niet-onbelangrijke gezondheidsrisico's die vervuild water met zich meebrengt. Enerzijds is er het risico op een bacteriologische besmetting, met allerhande infecties tot gevolg. Anderzijds is er het risico op chemische besmetting van dat putwater. Dat heeft meestal nadelige gezondheidseffecten op langere termijn, zoals aantasting van het maag-darmstelsel door te veel nitrieten, aantasting van de opnamecapaciteit van zuurstof bij pasgeboren baby's door nitraten, verkleuring van de tanden door te veel fluor in het water, bloedarmoede door te veel lood enzovoort. Ook cadmium en arseen zijn geen zaken die men als voedingssupplement via putwater moet innemen.

Het initiatief voor het aanvragen van een putwateronderzoek ligt volledig bij de particulier. Uit het antwoord op een recente schriftelijke vraag blijkt dat dit systeem niet echt een denderend succes kan worden genoemd. In 2011 waren er van de 11.600 eigenwaterwinners slechts 20 die zo'n controle aanvroegen. In 2012 zakte dat aantal tot het bijna absoluut verwaarloosbare cijfer van 10.

Bovendien bleken de resultaten van de controles dan nog eens zeer slecht te zijn. Bij drie putten werd geen enkele beperking meegegeven. Bij een viertal werd het water als totaal ongeschikt voor menselijke consumptie beschouwd. Bij de andere waren er een aantal aanbevelingen, bijvoorbeeld om het water niet voor consumptie te gebruiken voor jonge kinderen, zwangere vrouwen enzovoort.

Minister, hoe verklaart u dat zo weinig mensen een beroep doen op de dienstverlening van de Vlaamse Milieumaatschappij en het Vlaams agentschap Zorg en Gezondheid (VAGZ)? Deze dienstverlening is nochtans volledig gratis. Is dat een West-Vlaams fenomeen? Zijn wij te bescheiden? Geldt dat ook voor de rest van de provincie? Ik weet niet of alle West-Vlamingen bescheiden zijn, maar misschien wel net zij die geen aansluiting hebben op de waterleiding. Er bestaat misschien wel een verband.

Hoe interpreteert u de resultaten van de controles? Het is statistisch misschien niet verantwoord, maar durft u dit te extrapoleren naar de kwaliteit van het water in die 11.590 niet-gecontroleerde putten?

We worden hier geconfronteerd met niet onaanzienlijke gezondheidsrisico's. Het is ook algemeen geweten dat een aantal mensen die al eerder een controle hebben laten uitvoeren, waarbij werd vastgesteld dat de kwaliteit van het water niet in orde was, sindsdien geen controle meer vragen om niet elk jaar opnieuw met hetzelfde probleem te worden geconfronteerd. Dat is me mondeling bevestigd door een aantal mensen. Wanneer enerzijds heel weinig mensen gebruikmaken van het instrument en anderzijds wordt vastgesteld, ook in publicaties van de Vlaamse overheid, dat slechts twee op de tien putten drinkbaar water opleveren, is het dan niet noodzakelijk om vanuit een voorzorgsprincipe voor de volksgezondheid een aantal inspanningen doen? Het kan dan gaan over een sensibilisering om de controle aan te vragen, maar ook over een aantal maatregelen zoals een verplicht vervolgonderzoek wanneer er problemen worden vastgesteld.

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Mevrouw Valerie Taeldeman: Ik heb daar in het verleden ook al een vraag over gesteld. Het blijft inderdaad verrassend dat mensen een beroep kunnen doen op een gratis analyse, maar dat om een of andere reden toch niet doen. En als er dan toch een controle plaatsvindt, dan blijken de resultaten niet echt goed te zijn.

Minister, in het antwoord op mijn vraag stond er dat er een overzicht bestaat van alle mensen die aan eigenwaterwinning doen. Zij zijn opgenomen in een databank van de VMM. Aan de VMM zou worden gevraagd om een schrijven te richten aan alle particulieren die aan eigenwaterwinning doen om hen nogmaals te wijzen op de mogelijke risico's en op het feit dat zij een beroep kunnen doen op de VMM voor een gratis analyse. Als dat destijds is gebeurd, wat was dan de reactie van de VMM op dat voorstel?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Vanlerberghe, zoals ik in mijn antwoord op uw schriftelijke vraag van 19 februari heb vermeld, zijn er inderdaad ongeveer 11.600 eigenwaterwinners in West-Vlaanderen. Dit zijn de adressen die bij de VMM bekend zijn. Mevrouw Taeldeman heeft daar ook naar verwezen. Het gaat om particulieren die niet zijn aangesloten op het openbaar waterdistributienetwerk.

Van die 11.600 is het voor een aantal onmogelijk om aan te sluiten op het openbaar distributienetwerk. Iedereen heeft wel het recht op aansluiting op een openbaar waterdistributienetwerk. Dat recht is echter niet absoluut.

In uitvoering van het Drinkwaterdecreet heeft de Vlaamse Regering bepaald dat een drinkwatermaatschappij of de gemeente om technische, juridische of economische redenen de aansluiting op het bestaande openbare waterdistributienetwerk kan weigeren, onder meer als niet kan worden gegarandeerd dat het geleverde water te allen tijde schoon en gezond blijft. Dat is het geval voor een aantal eigenwaterwinners in West-Vlaanderen. Het precieze aantal is niet bekend.

Een deel van de 11.600 eigenwaterwinners kan wel aansluiten op het drinkwaternetwerk. Er ligt namelijk een drinkwaterleiding in hun straat. Zij kiezen er echter bewust voor om dat niet te doen, bijvoorbeeld omdat ze het drinkwater te duur vinden. Een juiste verhouding tussen welk deel aansluitbaar is en welk niet, is niet bekend. De VMM heeft de opdracht om deze gegevens met de koepelorganisatie AquaFlanders verder te verfijnen.

De gratis putwateranalyse is voorbehouden voor de niet-aansluitbare, particuliere eigenwaterwinners. De jaarlijkse controles van de VMM en het Vlaams agentschap Zorg en Gezondheid op putwater van burgers die niet kunnen aansluiten op het leidingwater, is een dienst die vanuit volksgezondheidsoverwegingen wordt aangeboden, maar die slechts de belangrijkste gezondheidsparameters controleert en dus geenszins te vergelijken is met de veel verfijndere controles van de drinkwatermaatschappijen.

Het uitgangspunt voor drinkwatervoorziening blijft dat vanuit volksgezondheidskundige overwegingen iedereen het beste aansluit op het openbare drinkwaternetwerk en de bestaande voorzieningen. De waterkwaliteit van het openbaar net is in Vlaanderen van prima kwaliteit en wordt bovendien streng gecontroleerd: er zijn meer dan zestig parameters.

Op basis van de aanvragen voor putwateronderzoek stellen we vast dat de aantallen gelijklopend zijn met de vorige jaren, het gaat om ongeveer 190 aanvragen op jaarbasis. Voor het jaar 2012 is het aantal gedaald tot 151 aanvragen. Van de ontvangen aanvragen wordt tussen de 5 à 10 procent van de aanvragen geweigerd omdat de aanvrager in kwestie kan aansluiten op het leidingwaternet of omdat hij niet behoort tot de doelgroep van particulieren.

De aanvragen concentreren zich voornamelijk in de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. In de periode 2009-2012 is ongeveer 40 procent van de aanvragen afkomstig van Oost-Vlaanderen en 34 procent van de provincie Vlaams-Brabant. Daarna volgen de

provincie Antwerpen met ongeveer 11 procent aanvragen en West-Vlaanderen met 9 procent aanvragen. In de provincie Limburg zijn er het minste aanvragen, namelijk 6 procent.

Van de putwata aanvragen zijn in de periode 2009-2012 in Vlaanderen 57 procent nieuwe aanvragen en 43 procent herhalingen gebeurd. Procentueel gezien situeert het hoogste aantal nieuwe aanvragen zich in de provincie West-Vlaanderen, namelijk 80 procent, gevolgd door Oost-Vlaanderen met 61 procent en Limburg met 60 procent. In de provincie Antwerpen zijn bijna 57 procent nieuwe aanvragen geteld. De provincie Vlaams-Brabant heeft het laagste aantal nieuwe putwata aanvragen: 46 procent. Voornamelijk in de provincie Vlaams-Brabant worden herhalingen van het putwateronderzoek aangevraagd.

Over de periode 2009-2012 is de kwaliteit van het putwater van de provincies gelijklopend. Op Vlaams niveau is voor deze periode 62 procent van het water van de onderzochte putten drinkbaar en 38 procent ondrinkbaar. De provincie Limburg scoort het laagst: 60 procent van de onderzochte putwaters met drinkbaar water. Het percentage drinkbaar water van de onderzochte putten is in de provincies West-Vlaanderen, Antwerpen en Oost-Vlaanderen nauwelijks hoger: respectievelijk 61, 62 en 62 procent. De provincie Vlaams-Brabant heeft het hoogst percentage drinkbare putwaters, namelijk 63 procent.

U vraagt naar verdere sensibilisering. Via website en folders communiceren VMM, VAZG en de gemeenten vandaag al regelmatig, zowel over het nut van de jaarlijkse kwaliteitscontrole van putwater als over het nut van aansluiting op het openbaar waterleidingnet.

Mevrouw Taeldeman, u had nog een bijkomende vraag. Ik moet opvragen wat de stand van zaken is en of er een schrijven is gebeurd. Ik zal het antwoord aan u laten overmaken. Als er een schrijven is gebeurd, zie ik aan de cijfers dat het niet echt een grote piek tot gevolg heeft gehad. Ik zal u laten weten of er een schrijven is gebeurd en wat de effecten ervan waren.

De voorzitter: De heer Vanlerberghe heeft het woord.

De heer Jurgen Vanlerberghe: Voorzitter, minister, ik dank u voor het antwoord. Ik excuseer me ten aanzien van mevrouw Taeldeman indien ze de indruk had dat ik iets van haar zou hebben gepikt, dat is absoluut niet intentioneel gebeurd.

Ik heb een korte reactie op het antwoord. Ik zit hier toch wel een beetje mee. Toen ik gisteravond toevallig sprak over het feit dat ik deze vraag zou stellen, keek de persoon met wie ik sprak, mij nogal verwonderd aan. Hij vroeg zich af of het nog bestond, mensen die geen stadswater hebben. Hij schrok nogal van het aantal mensen. Als we de aantallen voor het hele gewest samentellen, is dat vergelijkbaar met een stad van een omvang tussen de steden Roeselare en Sint-Niklaas.

Bovendien is de kwaliteit van het putwater niet goed. We zouden natuurlijk stellen dat die mensen alles met flessenwater doen, maar daar heb ik mijn bedenkingen bij. Moeten we anno 2013 niet eens even nadenken over het Drinkwaterdecreet? Is het met het oog op de volksgezondheid en de voorzorg wel verantwoord dat iemand die kan aansluiten op het drinkwaternet, de vrije keuze heeft? Is het normaal dat hij beslist om voort te doen zonder aansluiting, om voort te boeren met kwalitatief heel dubieus putwater?

We kunnen nog een stap verder gaan, want in een moderne samenleving, die we toch willen zijn, moeten we ons afvragen wat toelaatbaar is. Ik besef dat dit een veel moeilijkere discussie is die we ook met Ruimtelijke Ordening en zo meer moeten bekijken. Een collega-minister van u heeft vorig jaar, of iets langer geleden, een uitspraak gedaan over wonen op het platteland en de kosten die daaraan verbonden zijn, en hij heeft er niet veel applaus voor gekregen. We moeten vragen stellen bij de uitzonderingen die aan de drinkwatermaatschappijen worden gegeven om af te wijken van de verplichting tot aansluiting van gezinnen. We moeten dit eens kritisch bekijken. Uiteindelijk zou proper en gezond drinkwater in Vlaanderen een basisrecht van eenieder moeten zijn.

Dit waren twee bedenkingen bij uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Tinne Rombouts tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de bestrijding van jakobskruiskruid - 1398 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: Voorzitter, minister, collega's, deze vraag gaat over een thema dat hier al verschillende keren aan bod is gekomen in de commissie. We stellen vast dat het jakobskruiskruid en de gevolgen ervan, een gevoelig aandachtspunt blijft. Het is enerzijds een inheemse plantensoort die een bepaalde ecologische waarde heeft, maar anderzijds is het ook een heel ongewenste en giftige plant voor vee en paarden.

U stelde in uw antwoord op de schriftelijke vraag van collega De Meyer van 10 juli 2012 dat: "de nodige inperking of bestrijding van jakobskruiskruid in eerste instantie een verantwoordelijkheid is van de landbeheerder/-eigenaar zelf en dat het hun verantwoordelijkheid is om met het oog op een risicobeperking geen overmatige begrazing op terreinen met jakobskruiskruid toe te laten." U stelde hierbij voorstander te zijn van een verantwoorde gerichte aanpak van eventuele risico's door de betrokken paardenhouders zelf. Hierbij benadrukte u ook nog eens het belang van sensibilisatie en voorlichting.

Op dit vlak is er samenwerking geweest met het Paardenloket. We stelden vast dat er in 2010 een brochure over het jakobskruiskruid is verschenen vanuit het Paardenloket die werd gesubsidieerd door de minister van Landbouw. Er is ook een bevraging gebeurd om op te volgen of een dergelijke sensibiliserende actie ook effectief gevolg heeft. Uit een enquête is gebleken dat 94 procent van de bevroegde paardenhouders het kruid kent en dat 70 procent er ook in geslaagd is om het gele gevaar, het jakobskruiskruid, te bestrijden.

Het thema blijft sterk leven binnen de sector. De bezorgdheid is groot. De laatste decennia is het jakobskruiskruid sterk toegenomen. We stellen vast dat het weelderig kan groeien op verschillende locaties in natuurgebieden en op bermen waardoor de verspreiding naar weiden sterk toeneemt. Er zijn ook weidelanden die overwoekerd worden door het jakobskruiskruid.

We stellen ons ook vragen bij het bestaande bermbeheer, want misschien werkt het de verdere verspreiding voor een stuk in de hand. Om ecologische redenen mag pas na 15 juli worden gemaaid en daardoor kan ook deze plant zich optimaal ontwikkelen en neemt de algemene verspreiding toe. Het zou dan ook nuttig zijn om, misschien plaatselijk, voorzorgen te nemen en om afhankelijk van de situatie eventuele afwijkingen toe te staan op de algemene regelgeving zodat de opmars van het jakobskruiskruid kan worden teruggedrongen waar er knelpunten zijn.

Minister, ik wil u daarom enkele vragen stellen. Welke beheersmaatregelen worden momenteel genomen om de verdere verspreiding van jakobskruiskruid tegen te gaan? Acht u het wenselijk om nog bijkomende maatregelen te treffen om de verspreiding van het jakobskruiskruid in Vlaanderen terug te dringen? Zo ja, welke? Welke beperkingen van het huidige Bermdecreet kunnen eventueel aangepast worden?

Ten tweede, uit de enquête van het Paardenloket blijkt dat de sensibilisering van onze paardenhouders effectief vruchten afwerpt. Het zijn evenwel niet de paardenhouders die op dit vlak een rol te vervullen hebben. Het jakobskruiskruid komt immers ook voor in andere gebieden. Het gaat niet enkel om landbouwgrond, maar ook om bermen, natuurgebieden en andere gebieden. Daar komt het kruid effectief tot ontwikkeling. Acht u het wenselijk in dit licht eventueel gesprekken te voeren of samen te werken met andere instanties om de verspreiding van het kruid verder aan te pakken? Zo ja, om welke instanties gaat het dan? Het

gaat er niet om het jakobskruiskruid volledig uit te roeien. We moeten het gewoon binnen de perken houden.

Ten derde, wilt u in het licht van het goed nabuurschap nog verdere sensibiliseringsacties ten aanzien van andere doelgroepen opzetten? Om welke doelgroepen gaat het dan? Welke timing is volgens u mogelijk?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, er zijn terecht al heel wat vragen over dit thema gesteld. Ik heb een aantal schriftelijke vragen beantwoord. Ik heb in die antwoorden verklaard dat er volgens onze diensten geen nood is aan bijkomende wettelijke of andere maatregelen om de verspreiding van jakobskruiskruid tegen te gaan. Het volstaat het gras-, natuur- en bermbeheer dat momenteel van kracht is, ook correct toe te passen.

Samengevat komt het erop neer niet te veel dieren te plaatsen om omwoeling van de grond en kale plekken te vermijden, het jakobskruiskruid te maaien voor er zaadvorming is, het gesloten grasdek te behouden en het maaisel van graslanden met veel jakobskruiskruid niet als dierenvoeder te gebruiken. Een goed ecologisch beheer van de bermen is belangrijk. Op die manier wordt bodemverwonding voorkomen, wat de vestiging van jakobskruiskruid tegengaat.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat jakobskruiskruid na de vestiging een korte explosieve uitbreiding kent en vervolgens, vanwege het negatief bodemeffect, snel aanzienlijk afneemt. De groeiremming door andere planten en een vermindering van de vestigingskansen door een beheer dat de bodem niet verstoort, laat een gesloten grasdek ontstaan.

Volgens het Bermbesluit mogen bermen vanaf 15 juni en niet vanaf 15 juli worden gemaaid. Dit maaitijdstip biedt voldoende mogelijkheden om de zaadzetting van jakobskruiskruid te voorkomen. Deze plant vormt immers pas vanaf eind juni zaad. Een aanpassing van het Bermbesluit is bijgevolg niet nodig. Indien dit nodig zou zijn, zijn er trouwens voldoende mogelijkheden om tot een gemotiveerde afwijking van de voorschriften voor bermbeheersplannen te komen.

Volgens mij zijn de landbeheerders, de paardenhouders en de natuurbeherende organisaties voldoende op de hoogte van de risico's die de aanwezigheid van jakobskruiskruid met zich meebrengt. Indien een gebied goed wordt beheerd en er voldoende aandacht wordt geschonken aan de dieren, in het bijzonder aan de paarden, zal het probleem een veeleer beperkte omvang kennen en beheersbaar blijven.

Het Ondersteunend Centrum van het Agentschap voor Natuur en Bos organiseert diverse opleidingen voor natuurbeheerders en andere geïnteresseerde personen. Tijdens de opleiding in verband met graslandbeheer, die volgende maand opnieuw zal worden georganiseerd, komen het jakobskruiskruid en de omgang met deze plant aan bod.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft zich voorgenomen bij de verdere uitbouw van de webstek naast de planten die schade of overlast kunnen veroorzaken, zoals uitheemse soorten, ook een rubriek uit te bouwen waarin planten worden vermeld die een risico vormen. Die rubriek zal de betrokken doelgroepen adequate informatie bieden over planten die giftig zijn of een impact op de gezondheid van mens en dier kunnen hebben. Naast de grote berenklaauw of het vingerhoedskruid, zal ook passende informatie over het jakobskruiskruid aan bod komen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Mevrouw Tinne Rombouts: Ik dank de minister voor haar antwoord. Ik weet dat dit thema al verschillende keren aan bod is gekomen. Er zijn hierover al verschillende vragen om uitleg en schriftelijke vragen gesteld. Indien we verschillende mensen rond de tafel zetten en verschillende geluiden horen, krijg ik de indruk dat niet iedereen dit op dezelfde manier aanvoelt. Volgens sommige mensen en groeperingen wordt jakobskruiskruid voldoende in de

hand gehouden en zijn de uitbreidingen niet dermate onrustwekkend dat er nood aan bijkomende maatregelen is. Anderen zijn het hier niet mee eens.

Indien ik het landschap bekijk, moet ik eerlijk toegeven dat ik jakobskruiskruid in mijn jonge jaren niet kende en nu op veel plaatsen moet vaststellen dat die plant er staat. Ik wil jakobskruiskruid niet uitroeien. De plant heeft een ecologische waarde. Ik stel echter een ernstige toename van de plant in het landschap vast. De gegevens zijn onrustwekkend. Mensen die over weiland beschikken of moeten beschikken, maken zich zorgen. Ze steken het plantje overal uit om vervolgens elders, in de randpercelen, een nieuwe besmetting te krijgen. Ik kan me voorstellen dat dit frustrerend is.

Ik weet niet of er cijfergegevens met betrekking tot jakobskruiskruid beschikbaar zijn. Is het eventueel haalbaar dit mee op te volgen? De discussie blijft immers duren. Dit komt elk jaar opnieuw aan bod op het ogenblik dat de plant weer begint te groeien, te bloeien en zaden te vormen. Indien we de discussie niet op basis van feitelijke cijfers kunnen voeren, vrees ik dat die discussie hier aan bod zal blijven komen.

Ik zou de minister dan ook willen vragen de haalbaarheid van de verzameling van meer effectieve, feitelijke gegevens na te gaan. Dit kan eventueel door middel van meldingen of zo gebeuren. Ik spreek me niet uit over de manier waarop dit precies moet worden georganiseerd. Volgens mij is er nog steeds een verschil in het aanvoelen van de evolutie van jakobskruiskruid. Dat lijkt me niet wenselijk.

De minister heeft net vermeld dat gemotiveerde afwijkingen mogelijk zijn. Is er in het verleden al specifiek gebruikgemaakt van deze afwijkingmogelijkheden vanwege jakobskruiskruid? Het is natuurlijk mogelijk dat de minister hier niet dadelijk een antwoord op kan geven.

De minister heeft eveneens vermeld dat tijdens de opleidingen aandacht zal worden besteed aan jakobskruiskruid. Dit lijkt me zeer positief. We kunnen dit enkel toejuichen. Ik hoop alleen dat het ook effectief naar de verspreiding gaat. Het intomen en het beheren van de verspreiding moeten ook in de toekomst blijvende aandacht krijgen.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Wat de bijkomende vragen over de cijfers en de gemotiveerde afwijking betreft, zal ik bij de diensten de nodige informatie opvragen en u die bezorgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■